

26A:1

Fastigheter, som kopplats samman med en allmän va-anläggning under 1955 års lags giltighetstid, intogs senare inte i verksamhetsområdet som fastställdes enligt 1970 års va-lag. Fråga om engångsavgift såsom för nyanslutning kunde påföras fastigheterna med anledning av viss omläggning av fastigheternas anslutningar i samband med en utbyggnad av den allmänna anläggningen.

Sökandena äger fastigheterna N 2:132, 2:112, 2:131, 2:133 och 2:111. Fastigheterna är belägna i Ulebergshamn i den del av Sotenäs kommun som före den 1 januari 1974 ingick i Tossene kommun. Fastigheterna är byggda med bostadshus; 2:112 sedan 1910-talet och övriga fastigheter sedan början av 1960-talet. Fastigheten 2:112 ligger längst i söder av sökandenas fastigheter och gränsar i sin tur söderut mot fastigheten 2:147. Norr om 2:112 ligger efter varandra längs stranden 2:111, 2:131, 2:132 och 2:133. Samtliga fastigheter utom möjligen 2:131 används uteslutande för fritidsbode.

Fastigheterna anslöts 1963 till Tossene kommuns renvattennät. Anslutningen avsåg enbart vattenleverans under sommarmånaderna. Tossene kommun beslutade 1967 att anlägga kommunal va-ledningar i Ulebergshamns samhälle. År 1969 upprättade kommunen anläggning för renvatten och spillvattenavlopp, till vilken fastigheterna anslöts samma år. Punkten var belägen utanför tomtgränsen till 2:147. År 1969 kopplades även fastigheternas ledningar för sommarvatten bort från kommunens renvattenledning.

Enligt den va-taxa som fastställdes av kommunalfullmäktige i Tossene kommun den 25 augusti 1967 i samband med beslutet att anlägga kommunal va i Ulebergshamn skulle följande anslutningsavgifter erläggas:

"Fastigheter som ägs av i kommunen	
ej mantalsskrivna personer	kr 4.700:-
Övriga fastigheter	kr 4.000:-"

Under 1969–1970 erlades anslutningsavgifter till Tossene kommun för sökandenas fastigheter med 2 000 kr per fastighet. Brukningsavgifter erlades med början 1970 till Tossene kommun och efter kommunsammansläggningen till Sotenäs kommun. Avgiftsuttagen var i överensstämmelse med vid varje tid gällande taxa.

Tossene kommun redovisade 1973 till länsstyrelsen ett fastställt verksamhetsområde för kommunens allmänna va-anläggning. Sökandenas fastigheter var inte medtagna i området. Länsstyrelsen fastställde 1979 en byggnadsplan för Ulebergshamn innebärande bl.a. förbud mot nybyggnad på sökandenas fastigheter i avvaktan på att vägar, vattenförsörjning och avlopp anordnades. Efter besvär av bl.a. sökandena upphävde regeringen byggnadsförbudet partiellt 1981 såvitt det grundades på att va-frågan inte var löst.

Sotenäs kommun beslutade 1984 om utbyggnad av det kommunala va-nätet i Ulebergshamn. Sökandena informerades i december samma år om att deras fastigheter därigenom skulle komma att ingå i verksamhetsområdet för den allmänna va-anläggningen samt att avgiften för fastigheternas anslutning till anläggningen skulle komma att debiteras enligt va-taxan. År 1985 skedde omkoppling av sökandenas fastigheters servisledningar till av kommunen nyanlagda ledningar för renvatten och spillvattenavlopp. Dessa ledningar har en längd av knappt 200 m och ligger i gatan nedanför fastigheterna parallellt med fastigheternas tidigare va-ledningar.

Sökandena väckte talan vid Va-nämnden och yrkade fastställt att de inte var skyldiga att utge någon anslutningsavgift i samband med utbyggnaden av den allmänna va-anläggningen inom området. De gjorde därvid gällande att fastigheterna sedan 1969 omfattades av verksamhetsområdet för Tossene kommuns allmänna va-anläggning och – efter kommunsammanslagningen den 1 januari 1974 – av verksamhetsområdet för Sotenäs kommuns allmänna va-anläggning samt att avgift för fastigheternas anslutning erlagts till Tossene kommun.

Kommunen bestred yrkandet. Som grund åberopades att fastigheterna inte varit anslutna till den allmänna va-anläggningen som fullvärdiga abonnenter och därför inte omfattades av verksamhetsområdet och att kommunen således hade rätt att ta ut anläggningsavgifter för fastigheternas anslutning till den utbyggda va-anläggningen.

Sökandena anförde: Deras fastigheter har sedan 1960-talet haft behov av vattenförsörjning och avlopp. Tossene kommun gav 1963 tillstånd till anslutning av sommarvattenledningar. Anslutningen skedde på deras bekostnad och mot fastställd avgift. När kommunen 1967 beslöt att bygga ut va-anläggningen till Ulebergshamns samhälle var de mycket positiva till att få ansluta sig och framställde själva en begäran om detta. Anslutningsavgift betalades med 2 000 kr enligt gällande va-taxa. De skulle själva ombesörja och bekosta ledningsdragningen fram till den gemensamma anslutningspunkt som kommunen anvisade vid N 2:147.

Anslutningen gjordes utan några inskränkningar eller förbehåll från kommunens sida. Man diskuterade aldrig huruvida fastigheterna låg inom eller utom huvudledningssystemet. Det var samme entreprenör som lade fastigheternas ledningar som hade utfört kommunens ledningsarbeten. För att leda bort avloppsvattnet från de tre nordligast belägna fastigheterna lade man en samlingsbrunn med pump invid 2:131 och en tryckledning därifrån och fram till 2:111 varifrån avloppet leddes med självfall till anslutningen vid 2:147. Genom anslutningen tillgodosågs behovet av va-anordningar för deras fastigheter. Deras egen anläggning har hela tiden fungerat bra. Några anmärkningar har inte heller riktats mot anläggningen. Brunnan och pumpen besiktigades och godkändes vid anläggandet, då också byggnadsnämnden beviljade byggnadslov för va-installationerna i respektive fastighet. Så sent som 1978 gav kommunen dispens för om- och tillbyggnad på fastigheten 2:131 för året runt boende. Varken i ledningarna eller pumpstationen har det någonsin frusit. Fastigheten 2:131 är i viss utsträckning bebodd även på vintern medan övriga fastigheters vattenledningar normalt stängs av vid tomtgränsen på hösten. Pumpen har fungerat ända fram till omkopplingen 1985. Tossene kommun hade vid va-anläggningens utbyggnad inte något formellt fastställt verksamhetsområde för sin va-anläggning men i och med att anläggningen anlades i Ulebergshamn med anslutning till reningsverk måste verksamhetsområdet ha kommit att omfatta hela det område som anläggningen faktiskt betjänade. De har således hela tiden utgått från att deras fastigheter tillhörde verksamhetsområdet och de har också hela tiden betalt va-avgifter enligt taxan. I det verksamhetsområde som Tossene kommun redovisade till länsstyrelsen inför kommunsammanslagningen kom på grund av ofullständiga ritningar deras fastigheter att saknas. De fråntogs härigenom sin bruksrätt på ett lagstridigt sätt. Detta ledde också till att länsstyrelsen vid fastställandet av byggnadsplanen för området 1979 meddelade nybyggnadsförbud för deras fastigheter i avvaktan på att vägar, vattenförsörjning och avlopp anordnades. Förbudet hävdes partiellt av regeringen sedan kommunen 1980 i en skrivelse till länsstyrelsen redovisat att fastigheterna var anslutna till det kommunala va-nätet. Det måste således vara fel att som kommunen hävda att fastigheterna inte omfattas av den allmänna va-anläggningen och att nu utta nya avgifter vid utbyggnaden av va-nätet. Sotenäs kommuns beslut om att bygga ut va-anläggningen till området föregicks av ett flertal sammanträffanden mellan representanter för kommunen och fastighetsägarna i området. Den nu anlagda ledningarna går parallellt med deras egna ledningar. Skälet till att de gick med på kommunens förslag att koppla om ledning-

arna var att deras avloppspump inte skulle ha tillräcklig kapacitet för att klara av det utbyggda avloppssystemet. De har däremot aldrig träffat någon överenskommelse om att betala anslutningsavgift. Kostnaderna för omkopplingen har de själva betalat. De ifrågasätter om inte kommunen borde stå för denna kostnad eftersom omkopplingen påkallats av kommunen.

Kommunen anförde: Den anslutning som skedde 1969 av sökandenas fastigheter byggde på avtal mellan kommunen och fastighetsägarna. Fastigheterna låg nämligen utanför Tossene kommuns huvudledningssystem. Kommunen hade inget fastställt verksamhetsområde, men med termen huvudledningssystem som förekom i Tossene kommuns va-taxa, avsågs i själva verket va-anläggningens verksamhetsområde. Kommunens ledningsnät sträckte sig ungefär så långt att det omfattade de permanent bebodda fastigheterna och var således inte utbyggt fram till sökandenas fastigheter. Inom varje område gjordes en avvägning av vilka fastigheter som skulle tas med i systemet och vilka som skulle lämnas utanför. N 2:147 var den sista fastigheten utmed stranden som kommunen kunde ta ansvaret för och ansluta med självfall. För fastigheter som låg utanför huvudledningssystemet kunde anslutning till kommunens va-anläggning inte ske annat än efter avtal härom med kommunen. Sökandena vände sig till kommunen för att få ansluta anläggningen. Kommunen medgav anslutning eftersom det inte fanns några sakliga skäl att inte låta fastigheterna få nyttja den allmänna anläggningen. Varje förbättring av va-förhållandena som gjordes i kommunen var ju också positiv. Anslutningen skedde i en gemensam anslutningspunkt och var och en av fastigheterna erlade 2 000 kr i avgift. Fastighetsägarna skulle själva bekosta och bygga ut va-ledningarna till sina fastigheter i det utförande som motsvarade deras behov samt svara för underhåll och skötsel av va-anordningarna. Denna typ av överenskommelse är inte ovanlig i kommuner med stort fritidsboende. För fastigheter inom huvudledningssystemet drog däremot kommunen ledningar fram till två meter från husliv. Detta framgår av en skrivelse från Tossene kommunalnämnd den 19 september 1967 till fastighetsägarna i Ulebergshamn vari upplyses om att kommunen inom va-anläggningens verksamhetsområde framdrager servisledningar till två meter från på fastigheten befintlig huvudbyggnad. Bestämmelsen sammanhänger med de dåvarande reglerna för beviljande av statsbidrag. Omfattningen av anläggningen hade noggrant diskuterats med statsbidragsgivande myndigheter. Beträffande de aktuella fastigheterna svarade således fastighetsägarna själva för ledningsdragningen fram till den gemensamma anslutningspunkten.

De har också hela tiden svarat för underhåll och skötsel av va-anordningarna. Ledningarna har heller aldrig övertagits av kommunen. Kommunen har således genom såväl taxetillämpning som sitt faktiska handlande ansett att fastigheterna utanför anläggningens verksamhetsområde. Det var i stället en ren serviceåtgärd från kommunens sida att låta fastigheterna få utnyttja anläggningen. Det verksamhetsområde som kommunen redovisade till länsstyrelsen 1973 var vad beträffar sökandenas fastigheter en konsekvens av kommunens uppfattning att fastigheterna inte tillhörde verksamhetsområdet. Sökandenas egen anläggning fyller heller inte kraven på att allmänförklaras. Vattenledningarna har endast i vissa delar legat på frostfritt djup. Avloppsledningen har varit i relativt dåligt skick och med en klen dimension. Den del av ledningen som går med självfall ligger grunt, framför allt vid anslutningen utanför fastigheten 2:147. Kommunen har därför aldrig kunnat tänka sig att ta över anläggningen som huvudman. Med de av kommunen nu anlagda va-ledningarna har sökandenas fastigheter fått anslutning till renvatten och spillvatten vid tomtgränsen. Värdet på deras fastigheter har därigenom ökat. Innan utbyggnaden inleddes hölls i november 1984 ett möte till vilket samtliga av sökandena kallades. De närvarande informerades då om att förbindelsepunkter skulle upprättas för respektive fastighet samt att anläggningsavgift skulle uttas enligt va-taxan. Fastighetsägarna ville ansluta men inte betala avgift. Avgiften enligt taxan är med dagvattenanslutning inberäknad cirka 29 000 kr. Kommunen förklarade sig villig att mot inlösen av sökandenas enskilda anläggning reducera avgiften till hälften. Detta erbjudande står fortfarande kvar. Kommunen anser att man vid mötet träffade en överenskommelse med sökandena i enlighet med detta. Överenskommelsen bekräftades sedan av kommunen genom en skrivelse till sökandena i december 1984. Till följd av sin uppfattning lät kommunen också riva avloppspumpstationen. Pumpen var då ur funktion.

Va-nämnden yttrade:

Det är ostridigt att sökandenas fastigheter 1969 anslutits till det kommunala va-nätet i den gemensamma förbindelsepunkten vid fastigheten N 2:147 och att fastighetsägarna härför betalat i va-taxan föreskriven avgift för anslutning av "fritidshus belägna utanför huvudledningssystemet". Sökandena har med hänvisning härtill gjort gällande – som det får förstås – att deras redan förut anslutna fastigheter inte nu kan påföras ny anläggningsavgift såsom för nyanslutning med anledning av den 1985 företagna utbyggnaden av va-nätet och omkopplingen av fastigheternas serviser

till nya förbindelsepunkter. Kommunens bestridande av deras talan grundas på uppfattningen att de tidigare anslutningen inte varit av beskaffenhet att inlemma fastigheterna i den allmänna anläggningens va-kollektiv utan i stället att betrakta som ett genom särskilt avtal upprättat va-förhållande med fastigheter utanför anläggningens verksamhetsområde.

Det är naturligtvis möjligt att Tossene kommun med det i va-taxan använda begreppet huvudledningssystem avsåg detsamma som anläggningens verksamhetsområde. Såvitt framkommit gjordes emellertid ingen närmare bestämning och avgränsning av detta område. Enligt då gällande 1955 års va-lag skulle, ifall en huvudman för allmän va-anläggning inte meddelade formellt beslut om verksamhetsområde, detta område anses omfatta de fastigheter som faktiskt betjänades av anläggningen. Eftersom i målet inte har visats fog för annat, måste verksamhetsområdets omfattning i förevarande fall bestämmas på sistnämnda sätt.

Av utredningen framgår att anslutningen av sökandenas fastigheter har skett utan några av kommunen gjorda förbehåll eller särskilda inskränkningar i rätten att bruka den allmänna anläggningen. Fastigheterna har genom anslutningen fått sitt behov av va-försörjning tillgodosett. Och för detta har fastighetsägarna under årens lopp erlagt brukningsavgifter enligt vid varje tid gällande taxa. Under sådana förhållanden måste anses att fastigheterna, såsom faktiskt betjänades av den allmänna anläggningen, genom anslutningen har kommit att omfattas av verksamhetsområdet.

Så länge fastigheterna har behov av vatten och avlopp kan den sålunda förvärvade brukningsrätten till den allmänna anläggningen inte fråntas dem genom beslut av huvudmannen om inskränkning av verksamhetsområdet. Trots det av Tossene kommun 1973 fattade beslutet om verksamhetsområde, får fastigheterna därför alltså anses ingå i detta område. Med hänsyn härtill och då avgift för fastigheternas anslutning redan har erlagts till Tossene kommun, kan den va-utbyggnad i området som utförts under 1985 inte berättiga Sotenäs kommun att nu påföra fastigheterna ny anläggningsavgift såsom för nyanslutning. Sökandenas talan härom skall följaktligen vinna bifall.

Det bör anmärkas att här inte har prövats i vad mån kommunen kan ha rätt att genom annan avgift än anläggningsavgift för nyanslutning ta ut bidrag till kostnaderna för de för fastigheterna nyupprättade förbindelsepunkterna.

Va-nämnden fastställde att sökandena inte var skyldiga att erlägga anläggningsavgifter såsom för nyanslutning.

Beslut: 1986-08-14, BVa 96

Mål nr: Va 172/85